

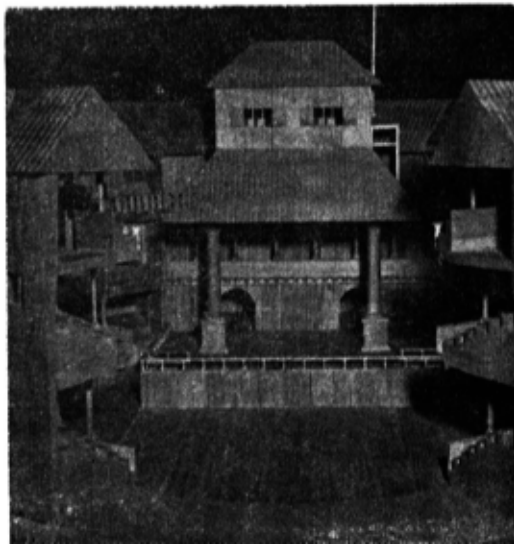
Epoca lui Shakespeare*

În cadrul amplu și semnificativ al extinderii și adâncirii relațiilor dintre România și Anglia, schimburile de valori spirituale se intensifică, aruncând noi punți între două culturi pentru care deschiderea spre orizonturile întregii lumi este o condiție de existență, prilejuindu-le, în același timp, afirmarea, într-un fertil dialog, a originalității și demnității lor. În acest context, în holul celei mai de seamă instituții teatrale a țării, s-a deschis o expoziție prin intermediul căreia pătrundem, sprijiniți de forța de convingere a fotografiilor documentare, în intimitatea unei fascinante epoci din istoria tulburată, dar și tulburătoare, a Angliei, Epoca acoperă a doua jumătate a secolului al XVI-lea și prima jumătate a veacului următor, epocă de profunde prefaceri sociale și politice, de splendidă înflorire cultural-artistică. Se confruntau, în acest timp, într-o înclăștare decisivă, lumea feudală, care căuta, disperată, să supraviețuiască, să-și perpetueze structurile și castele sociale, și o alta, fortificată și purtată de spiritul Renașterii, tenace, viguroasă, neiertătoare, care descoperă și afirmă valorile umanismului. Este o vreme în care trăiesc, cu o mare încordare de voință, și gîndesc, cu o libertate proteică, titani ai spiritului, punînd lumii noi întrebări, găsind noi răspunsuri, statornicind noi idealuri. Se afirmă un nou ethos social și politic, care, la numai trei decenii de la petrecerea din viață a lui Shakespeare, se va configura violent, dar necesar, în revoluția burgheză. Lumea evocată în expoziție este cea a Elisabetei I, complexă și contradictorie figură regală, remarcabil spirit politic care împinge societatea engleză pe noi făgașuri, alternînd luciditatea politică și ingeniozitatea combinativă cu o energie neistovită, dar care nu ezită să înlocuiască argumentele rațiunii cu constrîngerile tragice consumate, în umbrele istoriei, în Turnul Londrei. Este, de asemenea, epoca lui Iacob I, monarh care putea fi el însuși un exemplar personaj shakespearian. Este o perioadă de

progres economic, de înflorire a negoțului, cînd navele Englierei brăzdează oceanele lumii, iar Francis Drake, autentică figură de Renaștere, spulberă înfricoșător — slujit, e drept, și de Fortuna, sprijinitoarea celor îndrăzneți — gloria maritimă a Spaniei. Se schimbă fața orașelor, arhitectura dobîndește grandoaarea și opulența epocii. Dar, mai cu seamă — și acest lucru îl ilustrează cu precădere expoziția — este un timp al re-dimensionării cugetului și sensibilității, un timp al filosofiei, științelor și artelor, care aspiră să se satureze de adevărurile vieții, ale istoriei, Francis Bacon demolează idolii desueți ai prejudecăților unei scolastice care agoniza de peste două secole, instaurează un *Novum Organum* (Noua logică) și pledează pentru demnitatea și dezvoltarea științelor (*De Dignitate et Augumentis Scientiarum*). Este timpul cînd — insumînd demersurile marilor făuritori de limbaj poetic, ce îmbogățiseră și mlădiaseră limba engleză, dîndu-i o strălucire ale cărei carate strălucesc vîi în vreme — Philip Sidney scria acea atît de națională operă intitulată „*Apologia poeziei*”. Dar, mai presus de toate, este epoca de glorie a teatrului și, în primul rînd, este epoca lui Shakespeare.

În oamenii Angliei acelei vremi vibra vanitos sentimentul de a trăi în epoca elisabetană. Pentru ei, Shakespeare era un om simplu, deși alături de ei ardea incandescent spiritul unui titan; îl considerau un autor, deși, pe scena Globului, un demiurg remo-

* Cuvînt rostit la vernisajul expoziției cu acest titlu, organizată la Teatrul Național din București, în cadrul programului de schimburi culturale dintre România și Marea Britanie.

MR. WILLIAM SHAKESPEARES

COMEDIES,
HISTORIES, &
TRAGEDIES.

Published according to the True Originall Copies

dela universalul uman și artistic; vedeau în el un om al epocii, deși era epoca însăși. Născut cu epoca sa, Shakespeare avea, de pe atunci, vîrsta nu numai a Angliei, ci și a omenirii; și avea, tot de atunci, fără ca nimeni s-o fi bănuit, vîrsta Angliei și a umanității de totdeauna.

Pentru că Shakespeare este o dimensiune a umanității și, prin aceasta, este nu numai o permanentă, ci și o imanență a acesteia. Creația sa leagă trecutul cu viitorul omenirii. În ea dialectica istoriei trăiește acut, urmărind sensul destinului uman, căutîndu-l în sufletul omului sfișiat de neliniști, avid de certitudinî, al omului care supraviețuiește prin victoria asupra lui însuși. Opera lui Shakespeare este imaginea, vastă cît scena lumii, a omului care luptă cu elementele potrivnice, pentru a le înfrînge în folosul omenirii. Insumînd în gîndirea lui cea mai densă și veridică substanță spirituală, autorul lui Hamlet se afirmă ca una dintre acele decisive intrupări artistice ale umanității, numită, în limba engleză, Shakespeare, în limba germană, Goethe, în limba română, Eminescu, și care, peste veacuri, se întîlnesc într-o desăvîrșită afinitate electivă.

Bun cunoscător al operei lui Shakespeare, Eminescu afirmă — cu intuiția, dar și cu admirația congenialității — că piesele celui pe care îl numea „geniala acvilă a Nordului” „se vor putea reprezenta și peste mii de ani și vor fi ascultate cu același interes, căci pasiunile omenesti vor rămîne aceleași”.

Intrată în repertoriul permanent al teatrelor românești, opera shakespeareană — în care „înveți ce-un cv nu poate să te învețe” — a devenit un bun spiritual al publicului nostru, descoperind în ea, la fiecare nouă lectură, noi valențe ale mesajului magic de încredere în om și în umanitate.

Pentru toate acestea, teatrul românesc este templul de artă și gînd înalt nu numai al lui Caragiale și al marilor noștri dramaturgi de ieri și de azi, ci și al lui William Shakespeare, marele nostru contemporan.

